

Universitätsbibliothek Wuppertal

Plvtarchi Chaeronensis Moralia, Qvae Vsrvpantvr

Svnt Avtem Omnis elegantis doctrinæ Penvs : Id est, varij libri: morales, historici, physici, mathematici, denique ad politiorem litteraturam pertinentes & humanitatem : omnes de Graeca in Latinam linguam transscripti summo labore, cura, ac fide

Plvtarchi Chaeronensis Ethicorum Sive Moralium

Plutarchus

Impressum Francofor. ad Mœn., M.D.LXXXII

Libellus an recte dictum sit, latenter esse vivendum

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

urn:nbn:de:hbz:468-1-351

ternitatis gustata, apparere inuidum suapte natura esse. maxime quidem his qui beati putantur, quibus dulcedo gustū præbens eorum quæ amissuri sunt, esca est doloris. Quam enim læticiam, quam perceptionem voluptatis, quam exsalationem non expellat & frigat continenter ad animum accidens cogitatio, fore ut in infinitum is tanquam vastum in mare effundatur, apud eos qui pulcrum & beatitudinem in voluptate ponunt? Tum si, quæ est Epicuri opinio, plerisq; vñ venit ut cum dolore intereant: plane nullam admittit consolationem mortis metus, per mala ad priuationem honorum ducentis. Præterea non defatigantur Epicurei pugnando & omnes homines cogendo, ut malorum evitatem pro bono ducant, pro malo autem honorum abolitionem non reputent: interim fatentur, mortem omnini spe ac gaudio carere, sed præcisa esse omnia iucunda & bona. quo quidem tempore multa pulchra, magna, diuinaque exspectant, qui animos interitus expertes esse sentiunt & immortales, aut qui lōgas quasdam temporis circuitiones alias in terra alias in cœlo peragrando conficiant, donec

20 vna cura in uado dissoluantur, cum Sole & Luna in ignem mente præditum conflagrantes. Huiusmodi campum voluptatum rātarum Epicurus exscindit, & iis quæ diuinitus sperantur, (vti docuimus) muneribusq; deorū sublatis, studio cognoscendæ veritatis facultati contemplatrici, atri-
 25 ci cupiditate honorum ademto, naturam in læticiam ani-
mi corporis gratia conceptam, nimis hanc angustam, ac ne-
puram quidem, coniicit atque includit: tanquam si natura maius aliud bonum, quam est mali fuga, haberet nullum.

30 PLVTARCHI LIBELLVS , AN RE-
 ðe dictum fit, Latenter esse vi-
 uendum.

35 **A**TQVINE is quidem, qui hoc pronunciauit, la-
tere voluit: sed ne lateret hoc dixit, tanquam re-
liquis subtilius aliquid intelligens: & cohortan-
do ad nominis obscuritatem, iniqua ratione
gloriam captauit. Ego autem

Odi sapientem, qui ipsus non sapit sibi.

Philoxenum Eryxidis F. & Gnathonē Siculum obsoniorū

*Ambitio
occulta.*

*Vitia non
tegenda.*

nimia cupiditate impulsos, narium sordes emungere in patinas solitos ferunt, ut alijs ab edendo deterritis ipsi soli implerentur propositis cibis. Atq; sic etiam isti nimio gloriae studio repleti, gloriam apud alios traducunt tanquam riuales suos, ut ipsi ea absq; certamine potiri possint. Quia in re, imitantur remiges. vt enim hi ad puppim nauis obuersis oculis proram propellunt, nimirum vt ex allisione refluxus ortus lebnum vna incitet: ita qui talia dant praecepta, gloriam ij tanquam auersisse tantur. Quorsum enim attinebat hoc dicere, quid scribere, scriptuq; ad posteros edere, si fal- 10 lere voluit eos qui tum erant, cum ne ab olim quidem victoris se vellet ignorari? Verum ipsa res quā non sit prava, Viue ita vt ignoraris? scilicet viue, ut qui sepulcrum recluseris. An viuere est turpe, ita vt omnes sciamus te viuere? Ego sane dicere non verear, Ne si male quidem vixeris, dandum tibi o- 15 peram esse vt lateas. immo enim innotesc, redi ad sanitatem, corrige peccatum. Siue virtus tibi adest, noli esse inutilis: siue vitium, noli negligere medicinam. Quintu potius hoc distingue ac defini, cuinam homini istud Latere tuum praecipis. Si enim in docto, prauo, & fatuo, perinde est 20 ac si febricitantem aut insanientem ex morbo occultare se iuberet, ne agnosceretur à medico, & se aliquod in tenebras abiicere vbi lateret vna cum suis morbis. Tu quoq; dicis vitioso homini, cum vitis tuis te abde, morbumq; insanabilem & pestilentem perfer, celaq; inuidiam vel superstitionem veluti palpitationes quasdam, & tradere teiis qui docere ac sanare possunt caue. At vero prisci ægrotos suos in publico proponebant, ut prætereuntium qui quis si quid vel ipse eodem morbo conflictatus, vel similiter laborantio- 25 pitulatus medelæ nosset, id ægrotanti significaret. aiuntq; arrem hoc modo experientia adiuuante creuisse. Hoc modo etiam vitæ vitia animique prauas affectiones expediebat detegere, ut cuius liceret iis inspectis & consideratis dicere, Iratus es? hoc caue riualitate vexaris? istud facito. amas? ipse quoque aliquando amauit, sed respui. Nunc dum 30 vitia sua negant, occultant, velant: penitus ea in se defigunt. Sivero bonis suades vt lateant, Epaminondam iube bello gerendo, Lycurgum legibus ferendis, Thrasylulum tyrannis occidendis, Pythagoram instituendis discipulis, Socratem disputationibus supersedere. Immo tu primum ipse.

ipse Epicure, non scribe ad amicos in Asia, non ex Aegypto hospitiis te præbe, non stipator esto Lampsacensis ephibus, non libros ad omnes utriusque sexus homines dimitte sapientiam ostentans, neq; de sepultura manda. Quid enim sibi volunt communes mensæ, quid necessariotum & pulcrorum conuentus, quid tot millia versuum scripta & composta laboriose in Metrodorum, Aristobulum, Chæredeum. vt ne mortui quidem ignorari possent, si obliuione virtutem, ocio artem, silentio philosophiam, obliteratione felicitatem leges tuæ describunt? Sin è vita, tanquam è conuiuio lumen, aucters cognitionem, viuendo sane occulte, qui omnia è voluptate ad voluptatem facis. Omnino si cum Hedeia meretrice sim vitam aucturus aut Leontio, & inhonesti contemptum desprens bonum in carne & titillationibus quæ siturus: ista tenebras desiderant sacra, ista noctem, his obliuio & ignoratio indui debeat. At si quis in naturæ rerum inuestigatione deum celebret, Iustitiam, Prouidentiam: in morum doctrina legem, communionem, rem publicam, in rep. honestatem, non utilitatem: cur viuens ignorari velit? an ne quem doceat, ne cuiusquam studium ad virtutem excitet, neve aliis exemplo sit? Si Themistocles Atheniensibus ignotus fuisset, non repulissent Greci Xerxem: si Camillus Romanis, periuisset Roma: si Dionisius Plato, non fuisset liberata Sicilia. Nimirum sic sentio, sicut lumen non manifestos tantum nos, sed & utiles in vicem facit: ita noticia non gloriam modo, sed & agendi materiam virtutibus parari. Epaminondas quidem ad quadragesimum usque annum obscurus, nihil profuit Thebanis: postmodo cognitus & rebus præfetus, patriam pessum euntem seruauit, Græciam quereruitur liberavit, in forma tanquam luce virtutem apto tempore efficacem præbens.

*Namque aris instar quod longo post tempore
Vt a refulget attritum, virtus viri
Comperit a splendet actionibus probis.*

35 vt est apud Sophoclem.

sicut contra in ocio delitescingenium viri velut ærugi. Ociism. nem ac senium contrahit. Quies enim alta, vitaq; in ocio deposita, nō corpora modo, sed & animos tabefacit, & sicut aquæ latentes sub umbra ac non fluentes putrescent: ita in vita motuum expertes facultates hominibus insita con-

senescunt & pereunt, cum quod utile adfuit, usurpatum nō est. Non vides, ut nocte appetente & corpora grauis quidā languor inuadit, & animas corporis inefficax, & contracta in seipsum ratio tanquam obscurus ignis obignauiam & languorem leuiter diuulsi agitat visis, hoc unum indicans vivere adhuc hominem?

Verum &bi Sol orans Velocia somnia abegit,
& tanquam in unum commiscens conuertit & excitauit vna cum luce omnium cogitationes: tunc (ut ait Democritus) noua inita die homines mutuis conatibus tanquam cōdimento quodam refecti, alius aliunde ad res agendas sese conferunt. Ac mihi videtur ipsa vita, & quod homines natūsumus, ad innotescendum nobis diuinitus obtigisse. est autem quisque nostrūm obscurus & ignotus dum in vniuersi mole seorsim exiguis fertur. cum autem inter se coeunt homines, adepti iam magnitudinem effulgent, clariq; ex obscuris fiunt, & conspicui ex abditis. Non enim noticia via est ad substantiam, ut nonnulli dicunt: sed essentia ad noticiam. Non enim ortus singulas res efficit, sed demonstrat: sicut neq; interitu res in nihilum rediguntur, sed tantum in obscurum abducuntur. Hinc est quod maiorum instituto Solem cum Apolline eundem putantes, Delium & Pythium cognominant à manifestando: sicut aduersæ dominum sortis, siue is deus est siue genius, Aden nominant (nos Plutonem:) quod nos cum dissoluimur, abeamus in locum visui inaccessum: & vocant

Somni fōcordis dominum, cacaq; noctis.

Existimo autem ipsum quoq; hominem veteres phota dixisse, quod vnicuiq; nostrūm ob cognitionem cum lumine (id ipsis est phōs) acris est insitus amor cognoscendi & innotescendi. Ipsam vero animam nonnulli philosophorum lumen, suapte natura esse statuunt: cum alii videntes argumentis, tum quod nullam rem anima magis aueratur quā ignorantiam, & omnia lucis experientia vitat, tenebrisque turbatur, metuit, ac suspecta habet. ita autem ei dulce est lumen, ita desiderabile, ut nihil aliud ipsis iucundum sine eo aut in tenebris velit admittere: sed omnem ei voluptatem, iocum, ac delectationem lux admixta veluti commune cōdimentum suauem reddat atque gratam. Qui vero seipsum in obscuritatem coniicit, ac se tenebris inuoluit, vitamque inanis

inanis similem sepulcri facit : is ipsum videtur ortum fastidire, & quod exsisterit inique ferre. Iam recepta est hec sententia, esse quandam locum, ubi pri post mortem degant.

Hic apud inferos per noctem

Solis fulger iubar almi,

Per prata puniceis rosis

Consta. ---

Illis campus floridus patet

Viresq; frondibus arborum,

10 fluuiiq; quidem lenes & lacrymarum vacui perfluent, mutuaque se consuetudine oblectant commemorandis & explicandis rebus praeteritis ac praesentibus. Tertia via est eorum qui impie & flagitiouse vixerunt, quæ animas in orcum & voraginem detrudit,

15 Vbi immensas tenebras eructant

Vali nigra noctis fluit,

recipientes & ignorantia ac obliuione occultantes eos qui puniuntur. Non enim vultures semper iacentium in terra depascuntur iecur, aut enim igni id aut putredine absumentur, p 20 ptum est : neque ponderum moles gestandorum fatigant atque conficiunt corpora peccatum luentium.

Non enim fibris sunt cincta & carnibus offa;

Odyss. 218.

neque reliquæ sunt corporum post mortem, quæ cruciatus sustinere possint. Sed reuera unicum eos qui male vixerunt manet supplicium, obscuritas & ignoratio, & abolitio in nihilum rediens, ac obliuione in fluuium illum illætabilem abripiens, inque abyssum demergens, & in vastissimum mare, inutilitate & ocio, ignorationeque & obscuritate omnia inuolens.

30 PLVTARCHI, AN VITIOSITAS ad infelicitatem susficiat.

* * * * *

* suscitat

Muliebri dote corpus venditum gerens, v 20 est apud Euripidem: sed pauca manifestata sunt & instabilita. huic autem non multum per cinerem, sed per regium

hh 4 inde-

incidenti rogum atq; ambusto, anhelitus pleno & metus,
& sudoris transmarini, diuitias ea apponens Tantalicas, ob
occupationem frui non valenti. Etenim Sicyonius ille e-
quos alens, bono vſus consilio equam Agamemnoni velo-
cem cursu dono dedit,

Ilia. 4,

295.

Vna Genofum ne miles ad Ilion iret,
sed domi manens oblectaretur, in amplas diuitias & ociūm
moleſtiæ expers se reclinans. At qui nunc citra moleſtiā
viuere, & rebus agendis dediti videntur, nemine vocante vel
tro se præcipites deuoluunt in aulas, comitatus, excubiasq; 10
laboriosas, vt equum aliquem, scortum, aut aliud quippiā
iſtarum qua beare putantur rerum consequantur.

Iliad. 8.

700.

Eſt & cui lantata genas ſit in adibus Exor,
Et domus imperfecta:--- cum ipſe interim tra-
hatur & obberet inter alios, ſperans ac contumelias tole- 15
rans. Quod ſi adipifeatur eorum quæ desiderabat aliquid,
circumagitatus, & oborra ad ludum fortunæ vertigine, di-
ceſſum quærit, & beatos prædicat eos qui obſcuri vitam ſe-
curam agunt. At hi contra cum ſupra iſpos ſitum ſuſcien-
tes, felicem deputant. Sic viuioſitas afficit homines, omnia 20
in ſe habens ad infelicitatem fabricandam poſita, neq; in-
ſtrumentorum egent, neque famulorum. Alij vero tyranni
operam dantes vt quos puniunt miſeros faciant, carnifex-
alunt, & tortores, & cauteria ac cuneos bruto animo. fabri-
cantur. Prauitas abſq; villo apparatu, ſimul atque animum 25
attigit, adſfigit atque deiicit, implet dolore, lamentis, mœ-
ſticia, poenitentia hominem. Indicium hoc certum eſt. Mu-
ti tacent dum ſecantur: tolerant flagrorum iectus: cuneis a-
daetis torti à dominis aut tyranis, vocem emittunt nullā: 30
quandoquidem animus conniuens vehementiam affecti-
onis tanquam manu iniecta comprimit atque cohibet. Ex-
candescentia autem nunquā quietem imposueris, aut lu-
ctui ſilentium, aut metuenti vt ſubſiſtat perſuaderis, aut ob-
poenitentiam ægro ne vociferetur, neve in crines inuoler
ſuos, aut femur pulſet. Adeo vitium & igne eſt & ferro vio- 35
lentius. Ciuitates quando locationem templorum aut co-
loſſorum proſcribunt, artifices audiunt de conduen-
do opere certat̄, rationeſque & exempla adferentes cum
deinde deligunt, qui minori ſumtu opus videtur confeſſu-
rus & melius & celerius. Finge nos quoque puplice propo-
ſito

sito scripto inuitare, qui nauare velint mercede conducti
 operam ad vitam hominis miseram efficiendum. venire di-
 catum suam operam fortunam & viuositatem, inter se con-
 tendentes. Fortunam adferre abundantiam omnis generis
 instrumentorum, quibus vita misera & miseranda possit
 effici, puta latrocinia, bella, tyrannorum homicidia, tem-
 pestes marinas, fulmen de celo immisum: tum cicutas,
 gladios, calumniatorum conductas copias, febriū incen-
 dia, compedes, carcerum circumuentionem. quanquā ple-
 raq; horū prauitati potius debentur quam fortunę. sed sint
 omnia fortunæ. Vitiostatim porrò nudam adstare, neque
 aduersus hominem vlla re externa indigentem: & è fortu-
 na quærere: Fortuna, quo pacto miserum efficies hominem?
 Minatis paupertatem? deridet te Metrocles: qui hyeme in-
 ter oues, æstate in vestibulis templorū dormiens, prouocat
 ad certamen de felicitate Persarū regem Babylone hyemā-
 tem, & æstiu tempore in Media degentem. Seruitutē, vin-
 cula, venditionem inducis: spernit te Diogenes, qui cum à
 prædonibus vnderetur, præconis voce exclamauit, Equis
 emere vult dominum? Venenatum temperas poculum?
 nōnne & Socrati id præbibisti? ille tamen placido sedatoq;
 animo, nihil territus, & neq; colore neq; vultu mutato, ad-
 mōdum facile ebilit̄ mortui verò beatitudinem laudauerunt
 viuentes, vt ne apud inferos quidem absque sorte diuina fu-
 turi. Sancignem tuum Decius Romanorum imperator an-
 teuerit, quo tempore exstructo in medio exercituum ro-
 go, ex voto sese pro patriæ principatu Saturno immolauit.
 & apud Indos castè maritorumque amantes vxores de igni
 litigant atque certant: victricem, quia cum mortuo marito
 30 comburitur, reliquæ vt felicem laudibus vehunt atque de-
 cantant. ac quis sapientes ibi sunt, nullus eorum dignus ad-
 miratione, nullus beatus habetur, nisi viuus etiamnum, &
 animo ac corpore valens, animam à corpore igni disser-
 nat, purusq; à carne discedat eluta mortalitate. At enim è
 magnis opibus, domo splendida, vietu magnifico ad lacer-
 nam, peram, & quotidiani cibi emendicationem rediges?
 hæc verò beatitatis principia Diogeni, libertatis gloriæq;
 Crateti fuerunt. Inquieris, in cruce te suffigam, aut ad pa-
 lum. atqui Theodori nihil interest, humine an sublime pu-
 tre cat. sepultura isthæc Seythis beata putatur. canes Hyr-

canorum, Baſtianorum volucres cadauera præscripto legum vorant, ybi feliciter vitam finiuerunt. Quos ergo ista faciunt miseros? eos qui molles sunt & parum habent rationis, male educatos, non exercitatos, qui opinioneſ à teneris conceptas vnguiculis feruant. Proinde non fortuna ſ infelicitatem perficit, niſi prauitate vtatur adiutrice. Sic ut enim ossa findūtur filo, poſtquam ſunt aceto & cinere per humectata, ac ſicut ebur Zytho emollitum atque laxatum fleſtunt, inq; variis formis ſingunt, cum id fieri aliās non poſſit. Siſ fortuna quod à ſeſe malè affeſtum, mollitumque 10 eſt viuiſ, ſuperueniens vulnerat atq; perforat. Et quēadmodū nulli noxiūs, neq; laedēs tangentes & geſtantēs, ſi dun. taxat vulneratus aliquis iuferatur, ſtatim eum interficit affectionis quendam deſluxū in ſe recipientem. ita cuius animus à fortuna ſit subuertendus, eum intra corpus ſuum o. 15 portet peculiare yulnus malumq; habere aliquod: foris accidentia quod iuferanda & lamentabilia redigat. Eſt ne vitiōſitas et talis, vt ad inferendam iuferiam fortune requirat opem? Nequaquam. Non aſperū ac tempeſtuofum exigit prauitas mare, nō derto imminentes montium radi 20 ces occupat ac cingit latronum iuſidiis, nō agris frugiferis nubes grandinem ciaculantes immittit, non Melitū, Anytum, aut Callixenum ſubornat ſyephantam, nō repulſam præturae conficit, vt iuferos faciat. ſed percellit diuites, rebus abundantes, hæreditatem adeunteſ: terra mariq; ſubit 25 & inhæret, cupiditatibus colliquans, iris incendens, ſuperitionibus conficiens, vultum mutans.

PLVTARCHI LIBELLVS,
De amore prolis.

30

Quo d ad peregrinos iudices Gr̄ci appellauerunt aliquando, & in alieno foro litigauerunt, id initio hinc excogitatum fuit, quod alij de aliorum iuſticia diſſidentes, eam vt rem neceſſariam & apud ipſos 35 non exiſtentem aliunde petendam ſunt opinati. Nonne eodem modo philoſophi etiam de queſtioneſib⁹ quibusdam propter mutas iuicem diſſenſioneſ ad naturā brutorum animalium, tanquam ciuitatem alienam, prouocauerunt, eorumq; affectionib⁹ & ingenii, vt pote integris & nul-